

Diversiteit en verdeling

Bij discussies over wat kwalitatief onderzoek nu wel of niet precies is, wordt vaak verondersteld dat wel duidelijk is wat kwantitatief onderzoek precies is. Maar dat is onwaarschijnlijk als kwalitatief onderzoek en kwantitatief onderzoek als elkaars complement worden gezien. De verwarring aan de ene kant spiegelt zich ook aan de andere kant.

De onduidelijkheid over wat kwalitatief of wat kwantitatief onderzoek is, betreft vooral de vraag over welk aspect of onderdeel de discussie gaat. Gaat het om het onderzoek als geheel, de methode van dataverzameling, de aard van de data zelf of de methode van analyse?

Ook bij het onderwerp mixed methods zoals dat bijvoorbeeld weer naar voren kwam in de discussie over Q-sort in KWALON 41, is vaak onduidelijk over welk aspect het gaat. De sorteeropdracht in Q-sort is een dataverzamelingstechniek net zoals de zogenoemde elicitatietechnieken bij het interviewen. Het gaat erg ver om Q-sort een methodologie te noemen.

De spraakverwarring ontstaat door de gewekte schijn dat de dataverzameling, aard van de data en analysemethode één geheel vormen dat ofwel kwalitatief ofwel kwantitatief is.

In het modale beschrijvende onderzoek bestaat de kwalitatieve analyse uit werk dat ook in kwantitatief onderzoek is gedaan, maar dan voorafgaand aan de dataverzameling en achter het bureau, namelijk het toekennen van codes aan uitspraken. Dat de antwoordcategorieën in gesloten vragenlijsten van cijfercodes voorzien zijn, maakt hier weinig verschil. De vragenlijst voor een statistische survey kan immers best bestaan uit open vragen. De antwoorden kunnen dan achteraf gecodeerd worden op basis van een vooraf gemaakte handleiding, of met een codelijst die in een kwalitatieve data-analyse wordt ontwikkeld. In dit laatste geval kun je het onderzoek mixed methods noemen, maar ook dat zegt heel weinig, want het eerste geval is niet anders. Immers het bureauwerk van vragenlijstontwikkeling is net zo kwalitatief als het bedenken en toekennen van codes met Maxqda of Atlas.ti. Alleen is het ontwikkelen van een codeerschema in het eerste geval deductief en in het tweede geval inductief. Dat maakt veel verschil, maar niet op de dimensie kwalitatief – kwantitatief – gemengd.

Het verschil tussen kwalitatief en kwantitatief zit bij beschrijvend onderzoek veeleer in het formele kennisdoel, dat wil zeggen het aspect van het onderwerp dat onderzocht wordt. Een kwantitatieve survey zoekt naar de numerieke *verdeling* van de verschillende waarden (bijvoorbeeld vaak, soms, nooit) van de onderzochte dimensie (frequentie) van een onderzoeksobject (bijvoorbeeld blowen) in een bepaalde populatie. Men telt daarvoor de aantallen individuen met dezelfde waarde. Een kwalitatieve survey zoekt naar de *diversiteit* van het onderzochte object in de populatie/doelgroep. Die diversiteit betreft zowel de relevante dimensies van het object als de voorkomende waarden op die dimensies. In dit voorbeeld zou de vraag kunnen zijn: wat zijn de relevante dimensies van blowen als gewoonte en welke waarden op die dimensies komen in de doelgroep voor?

Als blijkt dat frequentie een relevante dimensie is, dan wordt de vraag: welke frequenties komen feitelijk voor? Een kwalitatief onderzoek kan dus ook over kwantiteiten (frequenties) gaan! Maar dan wel over relevante (dus betekenisvolle) diversiteit daarin, niet over de numerieke verdeling ervan in de onderzoekspopulatie.

Kwantitatieve surveys zijn kwantitatief omdat ze de numerieke verdeling van een of meer dimensies van een relevant object willen bepalen in een populatie, en kwalitatieve surveys zijn kwalitatief omdat ze de diversiteit van een object willen opsporen. Dat verschil in kennisdoel leidt tot een belangrijk verschil in selectiestrategie voor de steekproef van het onderzoek. De kwalitatieve steekproef is een diversiteitssteekproef, gericht op dekking van de diversiteit in de populatie (representatief betekent dat van elke variant een of meer gevallen aanwezig zijn); de statistische steekproef is een toevalssteekproef gericht op gelijke kansen van alle leden van de populatie om in de steekproef te komen. Dit nieuwe nummer van KWALON munt weer uit door een evenwichtige verdeling van een grote diversiteit aan bijdragen.

Harrie Jansen